

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 090309 17 Rev
Banjaluka, 10.10.2017. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Darka Osmića kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Jadranke Stanišić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca „A.B. V.C. LTD“ N. – C., zastupan po Advokatskoj firmi „S.“ iz B., protiv tuženog „M.E.“ a.d. B. - u stečaju, zastupan po punomoćnicima B.K. i S.K., advokatima iz B., radi utvrđenja, i u pravnoj stvari tužioca „M.E.“ a.d. B. - u stečaju, protiv tuženog „A.B. V.C. LTD“ N. – C., radi utvrđenja, odlučujući o reviziji tužioca-protivtuženog protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 090309 16 Pž od 26.05.2017. godine, na sjednici održanoj dana 10.10.2017. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Zahtjev tuženog-protivtužioca za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 090309 15 Ps 2 od 26.09.2016. godine, utvrđeno je da je osnovano potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca, prema tuženom „M.E.“ a.d. B. - u stečaju, u iznosu od 2.216.779,54 KM na ime glavnog duga, redovne kamate i zakonskih zatezних kamata, te je obavezan stečajni upravnik tuženog da ovo potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca, prizna u cijelosti kao razlučno pravo i tužiocu omogući odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava i to nekretnina upisanih u z.k. ul. br. 12318 KO B., na kojima je u korist tužioca, kao povjerioca, uknjiženo založno pravo, te da u skladu sa ovom presudom, ispravi tabelu priznatih potraživanja.

Obavezan je tuženi da na ime troškova postupka isplati tužiocu iznos od 51.414,50 KM, dok je zahtjev za naknadu troškova postupka, preko dosuđenog iznosa, odbijen.

Odbijen je protivtužbeni zahtjev tuženog „M.E.“ a.d. B. - u stečaju, kojim da sud utvrdi da je bez pravnog dejstva prema stečajnoj masi tuženog upis založnog prava - hipoteke tužioca „A.B. V.C. LTD“ N.-C., izvršen na osnovu Rješenja RUGIP PJ B. od 15.10.2013. godine, uz obavezu tuženog da tužiocu nadoknadi troškove postupka sa zakonskim zatezним kamatama.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 090309 16 Pž od 26.05.2017. godine, žalba tuženog - protivtužioca je uvažena i presuda Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 090309 15 Ps 2 od 26.09.2016. godine, preinačena tako što je odbijen zahtjev tužioca - protivtuženog da se utvrdi da je osnovano potraživanje tužioca „A.B. V.C. LTD“ N.-C., kao razlučnog povjerioca, prema tuženom „M.E.“ a.d. B. - u stečaju, u iznosu od

2.216.779,54 KM na ime glavnog duga, redovne kamate i zakonskih zatezних kamata, te da se obaveže stečajni upravnik tuženog da ovo potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca, prizna u cijelosti kao razlučno pravo i tužiocu omogući odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava i to nekretnina upisanih u z.k. ul. br. 12318 KO B., na kojima je u korist tužioca, kao povjerioca, uknjiženo založno pravo, te da u skladu sa ovom presudom, ispravi tabelu priznatih potraživanja, a usvojen je protivtužbeni zahtjev tuženog - protivtužioca i utvrđeno da je bez pravnog dejstva prema stečajnoj masi tuženog upis založnog prava - hipoteke tužioca „A.B. V.C. LTD“ N.-C., izvršen na osnovu rješenja RUGIP PJ B. od 15.10.2013. godine.

Obavezan je tužilac - protivtuženi da tuženom - protivtužiocu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 28.419,30 KM, dok je preko dosuđenog iznosa tuženi odbijen sa zahtjevom za naknadu troškova postupka.

Blagovremenom revizijom tužilac-protivtuženi pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje i zahtjevu tužioca udovolji u cijelosti.

U odgovoru na reviziju tuženi-protivtužilac predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovom postupku je zahtjev tužioca da se utvrdi da je osnovano njegovo potraživanje prema tuženom u iznosu od 2.216.779,54 KM na ime glavnog duga, redovne kamate i zakonske zatezne kamate, te da se obaveže stečajni upravnik tuženog da ovo potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca prizna u cijelosti kao razlučno pravo i tužiocu omogući odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava i to nekretnina upisanih u z.k. ul. broj: 2318 KO B. na kojima je u korist tužioca, kao povjerioca uknjiženo založno pravo, te da u skladu sa ovom presudom ispravi tabelu priznatih potraživanja, uz naknadu troškova postupka, te protivtužbeni zahtjev tuženog - protivtužioca da se utvrdi da je bez pravnog dejstva prema stečajnoj masi tuženog upis založnog prava - hipoteke tužioca, izvršen na osnovu rješenja RUGIP PJ B. od 15.10.2013. godine, uz naknadu troškova postupka.

Odlučujući o zahtjevima tužioca i tuženog, na temelju izvedenih dokaza i nespornih navoda stranaka, prvostepeni sud je utvrdio da je nad tuženim dana 12.07.2010. godine, otvoren stečajni postupak; da je tužilac blagovremeno prijavio svoje potraživanje i da mu je ovo potraživanje osporeno od strane stečajnog upravnika iz razloga što tužilac uz prijavu potraživanja razlučnog prava, nije dostavio dokaz o postojanju tog prava, odnosno nije dostavio izvod iz z.k. uložka da je založno pravo-hipoteka upisana na njegovom imenu, vezano za potraživanje obezbijeđeno hipotekom; da je tužilac ishodio ovaj upis u zemljišnoj knjizi rješenjem RUGIP-a, PJ B. od 15.10.2013. godine; da je Z.k. b. zaključila sa tuženim 10.02.2002. godine ugovor o dugoročnom kreditu na iznos od 1.000.000,00 KM, uz obezbjeđenje - hipoteku na nekretninama tuženog upisanim u z.k. ul. broj: 12318 KO B., koja je u korist Z.k. b. kao hipotekarnog povjerioca upisana 24.01.2002. godine; da je Z.k. b. ugovorom o cesiji od 24.01.2007. godine, ustupila tužiocu svoje potraživanje koje je imala prema tuženom, zajedno sa akcesornim pravom, odnosno hipotekom uknjiženom na nekretninama koje su služile kao obezbjeđenje; da je tužilac 27.07.2010. godine podnio zahtjev Osnovnom sudu u Banjaluci, zemljišno knjižnom odjeljenju, za upis promjene hipotekarnog povjerioca na osnovu zaključenog ugovora o cesiji, tri godine nakon zaključenja

ugovora, a nakon što je stečajni postupak nad tuženim otvoren dana 12.07.2010. godine; da je promjena hipotekarnog povjerioca izvršena konačnim upisom tužioca u zemljišnu knjižnu evidenciju dana 15.10.2013. godine.

Kod takvog stanja činjenica prvostepeni sud zaključuje da je tužilac u momentu održavanja ispitnog i izvještajnog ročišta dana 30.11.2010. godine, imao svojstvo razlučnog povjerioca, jer je založno pravo na spornoj nekretnini zasnovano 2002. godine, koje je na tužioca prešlo sa prethodnika Z.k. b. ugovorom o ustupanju - cesiji zaključen 2007. godine, tako da je potpisivanjem navedenog ugovora tužilac postao i titular založnog prava. Takođe nalazi da je u zemljišnu knjižnu evidencijama izvršena samo promjena titulara, a ne i zasnivanja samog založnog prava, pa je pozivom na odredbe člana 436. i člana 438. Zakona o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/05, u daljem tekstu ZOO), člana 149. Zakona o stvarnim pravima („Sl. glasnik RS“, broj 124/08, 3/09, 58/09, 95/11 i 60/15), člana 42, člana 61, člana 84. i člana 85. Zakona o stečajnom postupku („Sl. glasnik RS“, broj 26/10, prečišćeni tekst, dalje: ZSP), usvojio tužbeni zahtjev tužioca. Prvostepeni sud zaključuje da je tužilac zaključenjem ugovora o ustupanju potraživanja stekao pravo da se upiše kao hipotekarni povjerilac 2007. godine, tri godine prije otvaranja stečaja, u vrijeme kada nije bilo govora o otvaranju stečajnog postupka nad tuženim, pa tako nije imao namjeru da remeti ravnomjerno namirenje povjerilaca zaključenjem ugovora o cesiji, slijedom čega je odbio protivtužbeni zahtjev da se utvrdi da je bez pravnog dejstva prema stečajnoj masi tuženog upis založnog prava - hipoteke tužioca u z.k. ul. broj: 2318 KO B. od 15.10.2013. godine.

Drugostepeni sud, prihvatajući činjenično utvrđenje prvostepenog suda da upis hipoteke u zemljišne knjige u korist tužioca nije postojao u vrijeme otvaranja stečaja nad tuženim dana 12.07.2010. godine, niti je postojao u vrijeme održavanja ispitnog i izvještajnog ročišta dana 30.11.2010. godine, nalazi da je pogrešan zaključak prvostepenog suda da je tužilac stekao hipoteku zaključenjem ugovora o ustupanju potraživanja dana 24.01.2007. godine, obzirom da se hipoteka stiče upisom u zemljišne knjige, pa tužilac u momentu održavanja ispitnog i izvještajnog ročišta dana 30.11.2010. godine, nije imao svojstvo razlučnog povjerioca, pri čemu cijeni da je bez značaja što je tužilac upisan kao hipotekarni povjerilac na predmetnim nekretninama tuženog dana 15.10.2013. godine.

Iz tih razloga je uvažavanjem žalbe tuženog, na osnovu odredbe člana 229. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), preinačio prvostepenu presudu tako što je odbio tužbeni zahtjev tužioca, a usvojio protivtužbeni zahtjev tuženog.

Pobijana odluka je pravilna.

Iz činjeničnog utvrđenja nižestepeni sudovi proizlazi da je Z.k. b. kao obezbjeđenje ugovora o kreditu koji je zaključila sa tuženim, stekla založno pravo - hipoteku na spornim nekretninama upisom založnog prava u zemljišnu knjigu dana 24.01.2002. godine, kada je zasnovano založno pravo na nekretninama tuženog u korist Z.k. b.

Ugovorom o cesiji od 24.01.2007. godine, Z.k. b. je ustupila tužiocu svoje potraživanje prema tuženom, zajedno sa akcesornim pravom odnosno hipotekom uknjiženom na nekretninama, koje su služile kao obezbjeđenje.

To je u skladu sa prirodom cesije, kako propisuje odredba člana 437. ZOO.

Međutim, nije u pravu revident kada smatra da odredbe člana 156. Zakona o stvarnim pravima i člana 66. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 6/80 i 36/90 i „Službeni glasnik RS“ broj 38/03, u daljem tekstu: ZOSPO), ne predviđaju obavezu nikakvog posebnog upisa novog založnog povjerioca, već da novi založni povjerilac automatski stupa na mjesto ranijeg, pa da upis ima samo deklaratorni karakter.

Hipoteka je založno pravo na nekretnini (član 143. Zakona o stvarnim pravima), kojim se osigurava novčano potraživanje, sa svrhom da osigura ali da i omogući izvršenje obaveze iz obligacionog odnosa koju dužnik nije dobrovoljno ispunio.

Hipoteka se odnosi na određeno potraživanje i određenu nekretninu i povjerilac je ovlašćen, na način određen zakonom da traži namirenje svog potraživanja iz vrijednosti te nekretnine prije povjerilaca koji na njoj nemaju hipoteku, kao i prije povjerilaca koji su hipoteku stekli poslije njega, uključujući i stečajni postupak.

Dobrovoljno založno pravo na nekretnini (dobrovoljna ugovorna hipoteka), povjerilac stiče uknjižbom (intabulacijom) tog prava u zemljišnu knjigu (član 149. stav 1. Zakona o stvarnim pravima).

Odredbe ovog zakona o osnivanju dobrovoljnog založnog prava na nekretninama upisom u zemljišnu knjigu primjenjuju se i na promjene i prestanak založnog prava na nepokretnostima do kojih dolazi na osnovu pravnih poslova (član 149. stav 3. ovog zakona).

Dakle, upis u zemljišnu knjigu (odnosno evidenciju o nepokretnosti), predstavlja modus acquirendi, zakonit način sticanja. Pravno dejstvo sticanja nastaje izvršenjem upisa, a pravne učinke proizvodi od momenta kada je nadležni organ zaprimio zahtjev za upis.

I kada je u pitanju prestanak hipoteke, važi pravilo da hipoteka prestaje tek uknjižbom brisanja (ekstablucija), a ne „ipso iure“ prestankom tražbine koju je obezbjeđivala (član 180. ovog zakona).

Pravilan je zaključak drugostepenog suda da i jedan i drugi upis koji se odnose na hipoteku imaju konstitutivno dejstvo. Ovo stoga što se pravno dejstvo uknjižbe sastoji u bezuslovnom i konačnom sticanju, ograničenju ili prestanku uknjiženih prava po ispunjenju svih propisanih pretpostavki.

To se odnosi i na sve promjene do kojih dođe nakon uknjižbe sticanja hipoteke, pa i na promjenu hipotekarnog povjerioca u konkretnom slučaju.

Zbog toga je tužilac, kao novi povjerilac na koga je Z.k. b. prenijela potraživanje ugovorom o cesiji (i založno pravo s njim), ovlašćen da na osnovu tog ugovora podnese prijedlog da se upiše kao novi hipotekarni povjerilac.

Upis promjene hipotekarnog povjerioca proizvodi pravne učinke od momenta kada je nadležni organ zaprimio zahtjev za upis (u konkretnom slučaju to je nakon otvaranja stečajnog postupka i okončanog ispitnog ročišta).

Hipoteka koja je upisana i dalje zadržava prvenstveni red koji je imala ranije, pa u takvom slučaju raniji hipotekarni povjerilac ne mora dati klauzulu intabulandi.

Identične odredbe o sticanju hipoteke bile su propisane ranije u odredbi člana 64. stav 1. i ZOSPO, kao i o prenosu hipoteke na drugog (član 64. stav 1.). I Zakon o zemljišnim knjigama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 67/03, 46/04, 109/05 i 119/08, u daljem tekstu: ZZK), prediđao je konstitutivnost upisa vlasništva i drugih prava na nekretninama (član 5. stav 1.), te obavezu upisa prava na nekretninama, kao i upisa svih promjena koje se tiču podataka u zemljišnoj knjizi (član 8.).

Kako upis tužioca u zemljišne knjige kao hipotekarnog povjerioca nije postojao u vrijeme otvaranja stečaja nad tuženim dana 12.07.2010. godine, niti u vrijeme održavanja ispitnog i izvještajnog ročišta (30.11.2010. godine), pravilno je bilo zaključiti da tužilac nije bio razlučni povjerilac koga ima u vidu odredba člana 42. stav 2. tačka 1. i 2. ZSP, koji bi kao imalac razlučnog prava na nekom predmetu stečajne mase, shodno stavu 1. člana 42. ZSP bio ovlašten na odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava za glavno potraživanje, kamate i troškove u skladu sa odredbama člana 107. do 112. ZSP.

Prema ZSP, u rješenju o otvaranju stečajnog postupka pozivaju se povjerioci (član 50. stav 1.) da u roku od 30 dana prijave svoja potraživanja kod stečajnog suda, u skladu sa članom 115. ZST. Stečajni povjerioci podnose prijavu sa dokazima o osnovanosti potraživanja (stav 8. člana 115. ZSP).

To znači da je u vrijeme podnošenja prijave potraživanja, tužilac koji se legitimisao kao razlučni povjerilac, morao dostaviti uz prijavu potraživanja i dokaze o osnovanosti potraživanja, što u konkretnom slučaju znači da je morao imati dokaz o upisu promjene hipotekarnog povjerioca na svoje ime. Zbog toga ni stečajni upravnik tuženog nije mogao priznati potraživanje tužioca i smatrati ga razlučnim povjericem, pa je bez značaja što je tužilac upisan kao hipotekarni povjerilac u zemljišnim knjigama rješenjem RUGIP od 15.10.2013. godine.

Rješenje RUGIP broj 21.05/714-473/13 od 14.02.2017. godine, koji tužilac dostavlja uz reviziju, a odnosi se na postupak upisa promjene hipotekarnog povjerioca, nema karakter novog dokaza u smislu odredbe člana 242. ZPP, jer se njime ne ukazuje na povrede odredaba parničnog postupka učinjene pred drugostepenim sudom, pa kao takav nije ni razmatran.

Slijedom navedenog, pravilna je odluka drugostepenog suda kojom je je odbijen tužbeni zahtjev tužioca, a usvojen je protivtužbeni zahtjev tuženog, koja revizionim navodima nije dovedena u sumnju.

Iz navedenih razloga, odlučeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na reviziju u iznosu od 4.387,50 KM je odbijen na osnovu odredbe člana 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 387. stav 1. istog zakona.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost opravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podraščić